

Gesprek met Diederik Stapel

Het is half 10 als we Diederik Stapel samen met zijn echtgenote en een woordvoerster ontmoeten op ons kantoor in Den Bosch. Dus niet thuis in Tilburg, maar op neutraal terrein. Zonder opschrijfboekje en microfoon, wel met de camera, zo is de afspraak. Stapel zegt dat hij ook in emotionele zin niet in staat is tot het geven van een interview, een gesprek "off the record" is wel mogelijk. Stapel vreest ook dat anders tal van media quotes of 'soundbites' uit het gesprek zullen halen en die vertellen nooit het hele verhaal. Wel wil hij een verklaring voorlezen en we mogen hem buiten de opname om vragen stellen. Zegt dat hij gespannen is voor deze dag, een leven vol zorgen heeft, maar maakt een strijdvaardige indruk op ons.

Diederik Stapel vertelt dat hij op een gegeven moment een dubbelleven leidde, ver van zichzelf en zijn gezin vandaan. Leven in een schijnwerkelijkheid, de wereld mooier willen maken dan die is. Gewend raken aan het succes en het applaus. Maar ook de druk voelen om samen met studenten en collega's mooie momenten mee te maken met prachtige wetenschappelijke resultaten. Stapel vertelt ook over de neiging alles netjes te willen ordenen. Van het opgeruimde bureau waar alles symmetrisch ligt maar ook in de te publiceren stukken. Het focussen op de data die precies passen in het onderzoek en minder bruikbare resultaten weg te laten. En eenmaal op die weg is het moeilijk om te stoppen, er is geen weg meer terug. En van een lichtgrijs gebied gaat het, via tal van grijstinten naar zwart. Als hij hierover praat zien we gebalde vuisten. Graag nog een kop koffie.

We halen het rapport dat vandaag wordt gepresenteerd erbij, maar daar wil hij geen oordeel over geven. De commissie constateert dat de kritische functie van de wetenschap op alle niveaus gefaald heeft. In algemene zin was sprake van een cultuur waarin op slordige, niet-kritische wijze met data en onderzoek werd omgegaan. Stapel was niet de enige en zodoende kon het ook zo lang onopgemerkt blijven. Nadat de omvangrijke fraude aan het licht kwam was er ook sprake van een bepaalde vorm van opluchting. Eindelijk niet meer als een gek jongleren om alle ballen in de lucht te houden, het ophouden van de schone schijn.

Wat volgde was een teruggetrokken bestaan zonder enig contact met welke Universiteit dan ook, zegt Stapel. Hij werd depressief en ook financieel zit het gezin aan de bodem. Hij begon aan therapie en kreeg medicatie. Zijn vrouw heeft nog werk, zijn inkomstenbron is gestopt en vanwege het ontslag is er ook geen uitkering. Stapel realiseert zich dat zijn loopbaan definitief voorbij is en is druk bezig om langzaam zichzelf weer terug te vinden, zo vertelt hij. In zijn verklaring betuigt hij spijt maar klaarblijkelijk hebben niet alle collega's de deur definitief dicht gegooid. Af en toe vragen ze hem hoe het gaat. Maar hij zegt zich te realiseren dat het leven voorlopig vol zorgen zal zitten, ook voor zijn gezin. Zelden vertoont hij zich in de openbaarheid en dat zal voorlopig zo blijven.

Inmiddels heeft Stapel een verklaring afgelegd bij de FIOD die onderzoek doet naar oplichting en valsheid in geschrifte. Immers, er is gefraudeerd bij wetenschappelijk onderzoek dat mogelijk was via subsidies. Toeslagen en vergoedingen voor wetenschappelijke publicaties die achteraf waardeloos blijken. Hij zegt niet te weten wat hem strafrechtelijk boven het hoofd hangt maar hij merkt wel dat her en der naspeuringen worden verricht. Ondertussen hield hij een dagboek bij en werkte het afgelopen jaar aan een boek. Het is een deels autobiografisch boek over zijn gedrag, zijn jeugd, de fraude en de vrije val die erop volgde. Stapel zegt vandaag niet naar de televisie te kijken om de presentatie van het rapport te volgen. “Ik wacht nu het liefst in stilte af wat komen gaat en richt mij op de verdere schoonmaak van mijn leven”.

Beeld: Maxime van Veelen

*Ref.: Gesprek met Diederik Stapel.docx
4/06/2018 17:58*